

ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ (Δεκέμβριος 2006)

Συγγραφέας: ΣΩΤΗΡΗΣ ΧΑΤΖΗΓΑΚΗΣ

Στην Ευρώπη έχει αρχίσει προ πολλού να αναπτύσσεται το όραμα πως ο πλανήτης μας αποτελεί μια αδιαίρετη και ζωντανή κοινότητα, που το κάθε τμήμα του επηρεάζει το σύνολο των λειτουργιών. Η Ευρώπη δηλαδή έχει ήδη αποφασίσει ν' ακολουθήσει μια πολιτική «βιώσιμης ανάπτυξης» και να ακολουθήσει μια καινούργια στάση απέναντι στο περιβάλλον.

Αυτή η πολιτική φάνηκε ξεκάθαρα, κατ' αρχάς, στον αγροτικό τομέα, όπου οσάκις μεγάλες αγροτοδιατροφικές επιχειρήσεις ξέφυγαν από το στόχο της προστασίας του ανθρώπου και του περιβάλλοντος (π.χ. η νόσος των τρελών αγελάδων, η σπογγώδης εγκεφαλοπάθεια στα βοοειδή κ.ά.), η Ευρωπαϊκή Ένωση εφάρμοσε σκληρές πολιτικές λύσεις με υψηλότερες δαπάνες.

Η Ευρώπη πήρε μέτρα και για τη βιομηχανία και για τη χρήση χημικών ουσιών, παρόλο που η ίδια είναι η μεγαλύτερη παραγωγός χημικών προϊόντων. Έτσι λοιπόν καθορίστηκαν έλεγχοι προληπτικοί και όχι κατασταλτικοί. Με βάση συνεπώς τη λογική αυτή -δηλαδή της πρόληψης και της διαφύλαξης των πολιτών της από ορισμένες σοβαρές απειλές-, η Ευρωπαϊκή Ένωση διαμόρφωσε τη στάση της απέναντι στα μεταλλαγμένα τρόφιμα, στα χημικά προϊόντα, αλλά και στα ηλεκτρονικά αντικείμενα που περιέχουν ουσίες, όπως ο υδράργυρος, ο μόλυβδος ή άλλα βαριά μέταλλα.

Η σημασία επομένως που προσδίδει η Ευρώπη στην αειφόρο ανάπτυξη και στην υγεία των πολιτών της, την ωθεί στην επιβολή αυστηρών μέτρων σε πολλούς τομείς. Συγχρόνως, αναλαμβάνει πρωτοβουλίες και παίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στα μεγάλα οικολογικά ζητήματα του πλανήτη μας, όπως είναι π.χ. η υπογραφή του Πρωτοκόλλου του Κιότο για τη μεταβολή του κλίματος, η Συνθήκη για τη βιοποικιλότητα, η Σύμβαση για τα χημικά όπλα κ.ά. Μερικά βέβαια κράτη-μέλη της, παραμένουν ακόμη προσκολλημένα στις ιδέες του «Διαφωτισμού», περί της απόλυτης εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων. Παρ' όλα αυτά όμως, στην Ένωση η ιδέα του ρόλου του δημοσίου και του κοινού συμφέροντος στα ζητήματα του περιβάλλοντος κατακτά συνεχώς

έδαφος.

Μέχρι σήμερα λοιπόν, οι ευρωπαϊκοί λαοί διατηρούν μια ισορροπία ανάμεσα στο άτομο και στο σύνολο, επιβάλλοντας γενικά στις κοινωνίες τους ένα ευρύτερο κοινωνικό πνεύμα. Σημειώνουμε πάντως πως τα περιβαλλοντικά προβλήματα δεν πλήττουν μόνο τους λαούς του «Τρίτου Κόσμου», αλλά και του «Πρώτου». Οι πλούσιοι συνεπώς λαοί δεν θα μπορέσουν να εξασφαλίσουν τα συμφέροντά τους και τα συμφέροντα των παιδιών τους, αν εξουσιάζουν μια καταρρέουσα κοινωνία. Το μόνο που θα επιτύχουν είναι απλά να εξαγοράσουν το προνόμιο να είναι οι τελευταίοι που θα λιμοκτονήσουν ή που θα πεθάνουν.

Σήμερα στη «μετα-φιλελεύθερη» εποχή το ζητούμενο είναι η επιβίωση και η ποιότητα της ζωής των ανθρώπων. Οφείλουμε συνεπώς να αναδείξουμε άλλες πολιτικές και πρακτικές, που θα στηρίζουν μια οικολογικά βιώσιμη κοινωνία, η οποία θα είναι σε θέση να αντιμετωπίσει αποτελεσματικότερα τα σύνθετα κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα.

Βέβαια, η ανθρωποκεντρική σχολή θεωρεί πως ο μη ανθρώπινος κόσμος είναι χρήσιμος μόνο στο βαθμό που μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο -ως μέσο- για την επίτευξη των ανθρώπινων στόχων. Αντίθετα, η οικοκεντρική σχολή στοχεύει στη διασφάλιση και στην ηθική υπόσταση και του μη ανθρώπινου κόσμου. Διακρίνεται δηλαδή από την έμφαση που δίνει στη στάση του ανθρώπου απέναντι στη φύση, ως ενιαίου και αδιάσπαστου συνόλου.

Η ανθρωπότητα, πάντως, έχει σήμερα ανάγκη της επικράτησης μιας «βιώσιμης» αντίληψης, που να επιβάλλει στον κόσμο μια υψηλότερη ηθική ιδέα. Η «βιώσιμη» ανάπτυξη λοιπόν είναι σήμερα η μεγάλη κατάκτηση του 21ου αιώνα και προσλαμβάνει μάλιστα και έναν «ηθικό» χαρακτήρα. Αυτό σημαίνει πως κάθε λειτουργία αύξησης του πλούτου θα πρέπει να συνδυάζεται και με το σεβασμό απέναντι στον άνθρωπο και στο περιβάλλον.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ» στις 24 Δεκεμβρίου 2006, σ. Α34.